

akiket eddig elzárt az ellenség a körtől. Ez elég nehéz feladatnak bizonyult, mert a rossz tapasztalatok bizonytalanságot szültek, különösen a félénkebbekben. Ezúttal vigyáztunk arra, hogy a körbe csak olyan tagok jöjjenek, akik aktív építői Sztálinvárosnak, a Vasműnek. Jelenleg a fizikai munkát végző irodalmi kör-tagok termelési átlaga 120—180% körül mozog. Az irodákban dolgozók közül is nem egy az iroda „legjobbjá” büszke címet viseli.

Az irodalmi kör összejöveteli kétirányúak. Egyrészt előadásokat tartunk klaszszikusainkról budapesti előadókkkal. Ezek az előadások rendkívül hasznosaknak bizonyultak. A Móricz-előadáson például a kör egyik tagja bevallotta, hogy még eddig nem olvasott és nem is tudott semmit az íróról. Sokkal kedveltebbek, népszerűbbek viszont azok az összejövetelek, ahol a kör tagjainak az írásait bíráljuk meg. Ilyenkor élénk vita alakul ki és nem egyszer az irodalmi problémák mellett politikai kérdések is felmerülnek.

Az elmúlt hetekben az irodalmi kör pályázatot hirdetett, melynek egyetlen feltevéte, hogy a pálművek Sztálinvárosról szóljanak.

Az irodalmi kör kapcsolatot tart fenn az Írószövetség nevelési osztályával és bírálatra küldi be a fejlettebbek írásait.

Most készül fel egy háromtagú kis csoport, hogy rövid félórás irodalmi előadásokkal részt vegyen a szállásagítációban. Meglátogatunk majd esténként egy-egy híres brigádot, és könyvet, illetve egy író munkásságát ismertetjük, bőven illusztrálva a szerző műveiből felolvasott részletekkel és versekkel.

Az irodalmi kör tagjai közül sokan — tekintve, hogy a Vasmű és a város aktív építői — a „Sztálin Vasmű Építője” című helyi lap levelezői is egyúttal. A fejlettebbek nem egyszer kapnak feladatot, hogy bírálatot írjanak valamly színházi előadásról, vagy riportot a város valamilyen eseményéről.

Beszélhetnék még hosszan eredményekről és fogyatékoságokról, néhány író-társunk reménytelte fejlődéséről, de azt hiszem, ennyiből is látható: fontos és jelentős az üzemi irodalmi körök szerepe mind az üzemi kultúrelet, mind az írói utánpótlás szempontjából. Minél sürgősebb és hathatósabb segítséget kérünk munkánkhoz.

BOKOR RÓZSA

*

Azzal a megjegyzéssel bocsátjuk vitára ezt a cikket, hogy Erdős László elvi megállapításaival — az irodalmi körök feladatait illetően — változatlanul egyetértünk.

Szerkesztőség

A „TIPIKUS” KÉRDÉSE A KÖLTÉSZETBEN

Malenkov elvtárs kongresszusi beszámolójában azt mondta: „A tipikus a pártosság legfőbb megnyilatkozási területe a realista művészetben.” Ugyanez a kérdés állt a középpontjában Révai elvtárs Felelet-kritikájának és az Előadói Irodán elhangzott záróbeszédének is. Nyilvánvaló, hogy Malenkov elvtárs megállapítása nem korlátozódik a prózairodalomra, — gondolkozni kell ezen a kérdésen a lírikusoknak is. Arról szeretnék írni, amit én a tipikus körüli vitából és Malenkov elvtárs megállapításából a költészetre vonatkoztatok.

Mindenekelőtt fokozottan kell tudatosítanunk, hogy a költő is alkothat és kell is alkosson típusokat, — kell írjon azokról a nagyszerű, új emberekről, akik hazánkban felnőnek, — Petőfi is megette ezt a maga korában. Ha tudjuk azt, hogy minden eddigi eredményünk közül a legnagyobb eredmény az újfajta ember kifejlődése, aki egyben minden további eredményünk és győzelmünk forrása, lehetetlen ábrázolnunk az életet e típusok ábrázolása nélkül. Ezt kívánja tőlünk az élményeinkről való őszinte számadás is, hiszen épülő új városoknál, új gyáraknál is biztosan megrázóbb, nagyobb

élményt nyújt az új emberek megismerése, vagy egyes tulajdonságok felfedezése az emberekben. A kritika helyesen kérte számon Juhász Ferenctől az emberek ábrázolását, — mert „ember-nélküli“ költészet valóban nem adhat képet életünkről.

Ennyi azonban nem mérítheti ki a tipikus kérdését a költészetben, mert verseink legtöbbjében mégis csak mi magunk vagyunk, vagy kell legyünk verseink pozitív hősei. Olyan pozitív hősök, akik átéltek az egész nemzet számára égető kérdéseket, akiket lelkesítenek az élet tipikus, előremutató jelenségei és ezt ki is tudják fejezni, úgy, hogy az másokat, nagyon sokakat lelkesítsen, neveljen. De éppen e feladat teljesítésében merülnek fel a problémák. Ami a szándékot illeti, én azt hiszem, hogy legtöbben, vagy mindnyájan is, azzal a szándékkal ülünk le verset írni, hogy versünk nagyon sokak szívéhez szóljon, a magyar nép százazreit lelkesítse.

Ezt a feladatot sokszor azért nem tudjuk teljesíteni, mert nem a nemzeti élet valóban égető kérdéseire nyúlunk, — nem helyesen választjuk meg a témát. Van ennek azonban egy másik oka is és erről szeretnék írni. Nálunk, fiatal költőknél igen gyakran fordul elő, hogy különleges, sajátos élményeken keresztül jutunk el, vagy akarunk eljutni mondanivalóinkhoz és nem tipikus élményeken keresztül. Tipikus élményen azt értem, amit népünk legjobbjai élnek át munkájuk, küzdelmeik során. A tipikus élmény, persze nemcsak a legeslegkiválóbbaknak, életünk kiemelkedő pozitív hőseinek élménye, — ezek a tipikus élmények, új, előremutató érzések milliókban vannak születőben, — életük nagyszerű pillanataiban milliók lelkét tudják megmozdítani, ha még nem is bontakoztak ki teljesen.

Ha azt akarjuk, hogy verseink ne csak annyiban teljesítsék kötelességüket, hogy „tartalmazzanak“ bizonyos politikai mondanivalót, valamilyen „nemes eszmét“, — hanem az emberek százazreinek szívéhez szóljanak, — tehát funkciójukban ne maradjanak végülis öncélúak, akkor a magyar nép legjobbjainak, legnagyobbjainak élményeit kell átélünk és kifejeznünk. Nem akarom azt állítani, hogy a költő nem fejezhet ki különös élményeket verseiben, csak olyan élményt, amit népünk minden öntudatos dolgozója átélhet. Bizonyos az, hogy a költő, éppen azért, mert költő, másképp, mélyebben reagál az élet jelenségeire. Mégis azt hiszem, költészetünk mai helyzetében nem ezeket a „más“ élményeket kell keresnünk, hanem az a feladatunk, hogy a magyar nép legjobbjainak tipikus élményeit fejezzük ki, mélyen, megrázóan. A sematizmustól való félelem sokakat vezetett arra a tévútra, hogy különleges, perifériális és gyakran kiagyalt, tehát a néptől idegen élményeket, jelenségeket kerestek és írtak meg prózában, versben egyaránt.

Két verset fogok az élmény tipikussága szempontjából megvizsgálni. Eörsi „Testvériség“ c. versét és az én „Internacionále“ c. versemet. Eörsi „Testvériség“ c. versében a magyar nép millióit érintő, égető kérdéstről, arról a testvéri együttérzésről ír, ami a magyar népet a koreai néphez fűzi. Mégis azt hiszem, hogy ez a vers, szépsége, költői ereje dacára sem tud százazrekhez szólni. Eörsi élménye ugyanis, amiből kiindul és amelyből eljut mondanivalójához, nem tipikus, hanem különleges, — egy irodalommal, költészettel szakszerűen foglalkozó egyetemista fiatal élménye. A magyar munkások és dolgozó parasztok százazrei nem faliújságon megjelent dilettáns versek helyesírás hibáin fintorogva és ezt a fintorgást, vizolygást legyőzve, ezen felülemelkedve jutnak el a Koreával való testvériség átéléséhez. Eörsi élménye, versének bevezetése ezért nagyon sok ember számára biztosan idegen, — a bevezető sorok mintegy torlaszt emelnek a továbbiak követelése elé, megakadályozzák az olvasók számára azt, hogy együtt éljék át a költővel az élményét. Ezen a bajon pedig nem segít a költő őszintesége, mert nem találkozik, nem azonosul az ő őszinte élménye a nép élményével.

Az én „Internacionále“ c. versem se tölti be feladatát. Nem tud az egyszerű emberek százazreinek szívéhez szólni. Miért nem? — Én azt akartam ebben a versemben elmondani, hogy hogyan érzi, hogyan érezheti egy ember magáénak a nemzetközi munkásosztály minden harcát, megpróbáltatását, győzelmét, — hogyan válik ennek a küzdelemnek részesévé, hogyan formálja, neveli, hogyan ragyogja be az életét a nemzetközi munkásmozgalom ügye. Mindezt abból az élményből kiindulva akartam megírni, amit az Internacionále éneklése idéz fel bennem. De ez az élmény, ahogyan én megírtam, nem tipikus. A kommunisták, ha az Internacionálet éneklük, nem arra

a sok mindenre fognak gondolni, a múltnak azokra a harcaira, amelyeknek csak közvetve lettek részeseivé, — hanem valóságos küzdelmeikre, megpróbáltatásaikra és a még előttünk álló harcokra. Az én élményem bonyolult, sajátos élmény, nem fejezi ki azt, amit az olvasók várnának tőle, nem is töltheti be feladatát.

Mi tehát a tennivalónk? Élményeinket nem „korigálhatjuk“, nem igazíthatjuk mesterségesen hozzá a nép legjobbainak élményeihez, — emberi fejlődésünkben kell eljutnunk azokhoz az élményekhez, amelyekhez eljutottak népünk legjobbjai. De még ezen is túl, nekünk mélyebben kell átélnünk mindazt, ha szívünkhöz akarunk szólni.

Malenkov elvtárs azt mondja: „Az alakok tudatos felnagyítása, bizonyos tulajdonságaiknak fokozott hangsúlyozása nem zárja ki, hanem teljesebben tárja fel és húzza alá a tipikusát.“ Első olvasásra úgy tűnik, ez nem vonatkozhatik a lírikusra, — mert nincsen jogában saját alakját felnagyítani. Valóban nincs jogunk ehhez, — de vannak olyan jelenségei életünknek, olyan *felemelő* élményt nyújtó jelenségek, amelyek „felemelik“ a költőt is, amelyek forróbbá teszik népe iránti szeretetét. Ilyen jelenségeket kell megragadnunk és kifejeznünk. Ehhez azonban fel is kell ismernünk ezeket a tipikus jelenségeket, fel kell ismerni a társadalmi, történeti jelenség lényegét. Csak a marxizmus-leninizmus birtokában ismerhetjük meg ezt a lényegét az életünknek, a marxizmus-leninizmus birtokában ismerhetjük fel a születő újat. Ha az eddiginél sokkal gazdagabb életismeretre teszünk szert, igazabbá, mélyebbé, tipikusabbá válnak majd élményeink is. Olyan emberekké kell tehát lennünk, amilyenek népünk legjobbjai, s akkor ahogy az ő szavuk nevelti, vezet a dolgozók millióit, a mi verseink is eljutnak hozzájuk, betöltik harcos feladatukat.

ANCSSEL ÉVA

A szerkesztőség nem mindenben ért egyet Ancsel Éva cikkének megállapításaival. A gondolatmenet legfőbb hibája, hogy az életismeret követelményét a „tipikus élmény“ követelésével helyettesíti; ezért szükségszerűen jut el a különlegesen egyéni élmény és a tipikus élmény mesterséges szembeállításához. A helytelen elv alkalmazása arra vezet, hogy Ancsel Éva gyökeresen hibás képet ad a cikkében bírált két versről (Eörsi: Testvériség, Ancsel: Internacionále); ezt az értékelést szerkesztőségünk alapjaiban elhibázottnak tartja.

Miért közöljük mégis Ancsel Éva cikkét? Azért, mert a cikkben foglalt problémát időszerűnek, hasznosnak, megvitatandónak ítéljük — emellett Ancsel Éva nagyon helyesen mutat rá arra a nemrég egész irodalmunkban fellelhető tendenciára, amely „a nemzeti élet égető kérdéseit“ megkerülte és a magánérzések, a perifériális élmények, a polgári moralizálás, a csoportzellemből ingoványára vezetett. „A tipikus jelleg problémája mindig politikai probléma“ — mondta Malenkov elvtárs. Nagyon élesen példázák ezt azok a problémák is, amelyek szocialista-realista költészetünk fejlődése során az utolsó esztendőben felmerültek és a sok tisztázandó kérdés közé utalják a tipikusság problémáját a költészetben. Indokolt és fontos, hogy az e kérdéssről indított vitában fiatal és idősebb íróink egyaránt résztvegyenek.

Új Hang szerkesztősége